

Sähköalojen ammattiliitto ry:n (myöhemmin Sähköliitto) lausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnon pääasiallinen sisältö

Sähköliitto ei kannata ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien lakkauttamista.

Hallituksen esityksen mukaan lakkauttamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia työelämään tai ammatillisen koulutuksen laatuun. Sähköliitto ei jaa tätä arviota. Esitys on ristiriidassa opetus- ja kulttuuriministeriön oman, kesäkuussa 2026 valmistuneen työryhmäraportin (OKM:n julkaisuja 2026:37) kanssa. Kyseinen työryhmä, jossa olivat edustettuina niin työnantaja- kuin työntekijäpuolen keskeiset järjestöt sekä Opetushallitus, valmisteli 1,5 vuoden ajan esitystä työelämäyhteistyön vahvistamiseksi, ei sen purkamiseksi. Työryhmä totesi nimenomaisesti, että sen ehdottama, nykyistä laajempi kolmitasoinen malli (kansallinen neuvottelukunta, alueelliset jaostot, asiantuntijarekisteri) olisi toteutettavissa nykyiseen työelämätoimikuntajärjestelmään osoitetuilla resursseilla. Työryhmän työn valmistuttua hallitus päätti kuitenkin olla viemättä esitystä eteenpäin ja esittää sen sijaan toimikuntien lakkauttamista säästösyistä. Työryhmän jäsentahot, mukaan lukien Elinkeinoelämän keskusliitto, ovat raportin liitteessä yhteisesti todenneet pitävänsä välttämättömänä, että työelämäyhteistyölle turvataan virallinen kansallinen rakenne myös jatkossa.

Sähköliitto katsoo, ettei säästöperustetta ole osoitettu riittäväksi syyksi ohittaa ministeriön omaa, laajapohjaista ja resurssineutraaliksi arvioitua valmistelutyötä. Esitämme, että jatkovalmistelu perustuu työryhmän raporttiin sisältyviin ehdotuksiin nykyisen rakenteen lakkauttamisen sijaan.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Sähköalan näkökulmasta työelämätoimikuntien tehtävillä on erityinen merkitys, koska sähköasennus- ja sähköverkkotyö on turvallisuuskriittinen ja tarkoin säädelty toimiala. Sähköturvallisuuslain (1135/2016) nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa sähköalan töistä (1435/2016) säädetään täsmällisesti, mitä sisältöjä ammatillisten tutkintojen (mm. sähköasennusalan perustutkinnot, sähkö- ja verkostoasentajan ammattitutkinnot sekä sähköalan ja sähköverkkualan erikoisammattitutkinnot) tulee sisältää, jotta ne tuottavat lain edellyttämän sähköpätevyyden. Tutkintojen laadunvarmistuksella, työelämätoimikuntien keskeisellä tehtävällä, on siis suora yhteys siihen, vastaako myönnetty tutkinto todellisuudessa sähköturvallisuuslainsäädännön edellyttämää osaamista. Tällä on merkitystä paitsi työntekijän oman turvallisuuden, myös laajemmin sähköverkkojen ja -laitteistojen käyttäjien turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta.

Sähköliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten vuonna 2026 julkaisemassa yhteisessä raportissa (Improving skills matching In Europe) korostetaan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen järjestelmällistä osallistumista ammatillisen koulutuksen sekä tutkintojärjestelmien kehittämiseen. Esitetty muutos kulkee tältä osin päinvastaiseen suuntaan. Suomi on myös ratifioinut ILO:n yleissopimuksen nro 142 ammatinvalinnanohjauksen ja ammattikoulutuksen osuudesta inhimillisten voimavarojen kehittämisessä (SopS 46/1978, ratifiointi rekisteröity 14.9.1977). Sopimus edellyttää, että ammatillista koulutusta kehitetään yhteistyössä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Sähköliitto katsoo, että työelämätoimikuntien lakkauttaminen ilman korvaavaa kansallista rakennetta, heikentää sellaisia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen osallistumismahdollisuuksia, joita ILO:n yleissopimus pitää keskeisenä ammatillisen koulutuksen kehittämisessä.

Nykyisessä mallissa työnantaja- ja työntekijäedustus työelämätoimikunnissa on lain ja asetuksen nojalla yhtä suuri, myös silloin kun toimikunta käsittelee opiskelijan osaamisen arviointia koskevia oikaisupyyntöjä. Tämä tasapaino on osa opiskelijan oikeusturvaa ja siirrettäessä tehtävä Opetushallitukselle tämä kolmikantainen tasapaino katoaa, ja päätöksenteko siirtyy yksin viranomaiselle. Sähköliitto pitää tätä ongelmallisena erityisesti sellaisella alalla, jossa ammattitaidon arvioinnin virheillä voi olla turvallisuusvaikutuksia. Työelämätoimikuntien käsittelemissä arvioinnin oikaisuasioissa ratkaistaan usein kysymyksiä, jotka edellyttävät syvällistä ammattitaidon, työmenetelmien sekä alan turvallisuusvaatimusten tuntemusta. Työnantaja- ja työntekijäedustuksen tasapuolinen osallistuminen päätöksentekoon vahvistaa luottamusta arvioinnin riippumattomuuteen ja opiskelijan oikeusturvan toteutumiseen.

Esitämme lisäksi huomiona, että hallituksen esityksessä ehdotettu poikkeus logistiikan alan työelämätoimikunnalle, joka säilytettäisiin sille liikenteen palveluista annetussa laissa säädettyjen erillistehtävien vuoksi osoittaa, ettei lakkauttaminen perustu arvioon toimikuntien tarpeettomuudesta, vaan puhtaasti siihen, ettei muilla toimialoilla ole vastaavaa erillistä lakisääteistä tehtävää. OKM:n työryhmäraportin (OKM:n julkaisuja 2026:37) mukaan myös kuljettajien ammattipätevyyskokeiden järjestäminen ja osaamisen arvioinnin oikaisupyyntöjen käsittely olisi jatkossakin organisoitava jonkinlaiseksi toimielimeksi Opetushallituksen yhteyteen, työryhmä ei siis itsekään pitänyt pelkkää hallinnollista sulauttamista riittävänä ratkaisuna näille tehtäville. Sähköliitto katsoo, että vastaava tarve koskee myös sähköalaa turvallisuuskriittisyyden vuoksi, ja esittää, että jatkovalmistelussa harkitaan vastaavaa ratkaisua tai työryhmän ehdottamaa laajempaa mallia myös sähköalan osalta. Sähköliitto korostaa, että sähköala poikkeaa monista muista toimialoista siinä, että osaamispuutteiden seuraukset voivat ilmetä välittömästi henkilö- ja sähköturvallisuusriskeinä sekä kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuuden heikkenemisenä.

Sähköliitto esittää, että ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia ei lakkauteta, vaan että työelämäyhteistyön kehittämisessä edetään opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän raportissa (OKM:n julkaisuja 2026:37) esitettyjen ehdotusten pohjalta ja uudessa valmistelussa huomioidaan, että työelämän osallistumista tutkintojen kehittämistyöhön vahvistetaan entisestään ja koulutuksen laadunvarmistuksen riippumattomuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.